

ปัญหาในการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวน
กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย
Problems of Prosecution of Road Traffic Cases
at the Police Inquiry Level, in Cases the Offender
is a Victim's Family Member

ทัตชัย ทรัพย์สีบวงศ์¹

ปณณวิช ทัพภะวิมล²

Receive 28 September 2024; Revised 27 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวน กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายในประเทศไทย และมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา (2) วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวนกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย (3) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุง

¹ *Tatchai Subsuebwong*

นักศึกษาลัทธิสุตฺรนิติ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Master of Laws Program in Criminal Law and Criminal Justice (LL.M), Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: tatchai_su@police.go.th

² *Punnawit Tupawimol*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Faculty of law Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: punnawit.tu@gmail.com

กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจร กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ได้มีกฎหมายกำหนดให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ ทนาย และพนักงานอัยการ เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการดำเนินการทางกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองหรือป้องกันการยุติความเป็นครอบครัวไว้โดยเฉพาะ (2) ประเทศไทยยังไม่มีระเบียบวิธีแนวทางการดำเนินคดีจราจรทางบกกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะ และไม่มีกฎหมายอื่นที่สามารถนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาปรับใช้กับกรณีได้ (3) เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 39 วรรคสอง โดยเพิ่มคำว่า ยกเว้นคดีจราจรทางบก และแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้คดีจราจรทางบกที่มีเจตนาอยู่ในระดับประมาทสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ในทุกกรณี

คำสำคัญ : คดีจราจร, ไกล่เกลี่ย, ครอบครัวของผู้เสียหาย

Abstract

The objectives of this independent study are (1) to study the laws related to the prosecution of road traffic cases at the police inquiry level in Thailand and New York State (USA) (2) to analyze the laws and compare the legal measures of Thailand and New York State (USA) (3) to provide guidance on the suggested guidelines for improving the laws used in traffic prosecutions in Thailand.

The results of the study show that (1) The Criminal Procedure Code of the State of New York USA, provides provisions regarding the

preservation of the family institution. By designating a person in the justice process include: Police officer, Probation officer, Attorney and Prosecutor to serve as a counselor in legal proceedings for protecting family relationships. (2) Thailand has not yet established specific guidelines for prosecuting road traffic cases if the offender is a family member of the victim and there is no other law that can apply the alternative justice process to the case. (3) Suggestions to amend the Dispute Mediation Act, B.E. 2019 in 2 topics 1. In section 39, paragraph 2, by adding the word Except for road traffic cases 2. Add Section 291 of the Criminal Code to the list at the end of the Dispute Mediation Act, B.E. 2019. To enable road traffic cases with intent at the level of negligence to be able to undergo mediation in all cases.

Keywords : traffic case, mediate, Victim's family

1. บทนำ

การสอบสวนคดีจราจรทางบกในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นคดีที่มีความยุ่งยาก และสร้างความลำบากใจให้กับพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมาก เนื่องจากพนักงานสอบสวนต้องใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยเบื้องต้นว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในการวินิจฉัย นอกจากต้องพิจารณารูปแบบการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกที่มีอย่างหลากหลายแล้วยังมีปัจจัยอย่างอื่นที่ต้องนำมาวินิจฉัยประกอบ เช่น สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องหากับผู้เสียหาย การเบิกจ่ายค่าสินไหมจากประกันภัย แรงกดดันจากผู้มีอิทธิพลให้วินิจฉัยไม่ตรงกับความจริง การไม่ให้ความร่วมมือของผู้ถือครองพยานหลักฐานในคดี คู่ความไม่ให้การตามความเป็นจริง เป็นต้น ทำให้เกิดความยากลำบากในการวินิจฉัยคดีของพนักงานสอบสวนทำให้พนักงานสอบสวนต้องแบกรับภาระงานเป็นจำนวนมาก เปรียบเทียบกับจำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น โดนข้อมูลสถิติจากกระทรวงสาธารณสุขพบว่า ในปี พ.ศ. 2565 การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกจัดเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คนไทยเสียชีวิตเป็นอันดับที่ 5 ของอัตราการตายทุกสาเหตุของประเทศไทย โดยมีอัตราการตาย 25.9 ต่อประชากรแสนคนและจากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการบันทึกในระบบ CRIME (Criminal Record Information Management) พบว่ามีอุบัติเหตุจราจรทางบกเกิดขึ้นในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 62,869 ครั้ง

ในจำนวนอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งพบว่าผู้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียชีวิต และหรือผู้ได้รับบาดเจ็บ³ ทำให้ผู้ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุดังกล่าว มีหลายสถานะทางกฎหมายในเวลาเดียวกัน เช่น ผู้เสียหาย

³ บุคคลในครอบครัวของผู้เสียชีวิต หรือผู้ได้รับบาดเจ็บ หมายถึง บุคคลใด ๆ ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับผู้เสียชีวิต และหรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บโดยต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน แต่ไม่มีความจำเป็นต้องมีความผูกพันกันทางสายเลือด.

ชั้นต้น⁴ ผู้ต้องหา⁵ ผู้ได้รับบาดเจ็บ ยกตัวอย่างกรณีคุณปู่ถอยรถทับหลานของตนเอง เสียชีวิต ทำให้ไม่ได้ผู้คอยตาม⁶ สามีขับรถตกคลองข้างทางเป็นเหตุให้ภรรยา เสียชีวิต⁷ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าผู้ควบคุมยานพาหนะคันที่เป็นสาเหตุของอุบัติเหตุซึ่งเป็น บุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายไม่ต่างจากบุคคลทั่วไปที่ กระทำความผิดอย่างเดียวกัน ตามฐานความผิดในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา โดยกฎหมายทั้งสองมีเจตนาค้ำคุ้มครองความสงบสุข ของรัฐ อันเป็นเหตุให้คดีจราจรทางบกเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งมีรัฐเป็นผู้เสียหาย ไม่สามารถยอมความได้⁸ พนักงานสอบสวนจึงมีหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ควบคุม ยานพาหนะคันที่เป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในฐานะผู้ต้องหาตามอำนาจหน้าที่ ของตน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายอื่นตามมาไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการ ประกันภัยกรณีที่มีการเรียกร้องค่าสินไหมไปที่บริษัทประกันภัย หรือการละเว้นการ ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอันมีสาเหตุมาจากการกระทำเพื่อช่วยเหลือ ผู้ต้องหาโดยทุจริตทั้งที่มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือครอบครัวของผู้เสียหาย

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 และในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ให้สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาในการตีความ

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (4). ผู้เสียหายหมายถึงความถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 4, 5 และ 6

⁵ สำนักข่าวเนชั่นออนไลน์, “สลด ปู่ถอยรถทับหลานดับ ทำให้ไม่ได้ผู้คอยตาม,” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566, <https://www.nationtv.tv/news/378882321>.

⁶ สำนักข่าวเนชั่นออนไลน์, “สลด ปู่ถอยรถทับหลานดับ ทำให้ไม่ได้ผู้คอยตาม,” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566, <https://www.nationtv.tv/news/378882321>.

⁷ สำนักข่าวอมรินทร์ทีวี 34 HD, “ผัวช้อกรถแหกโค้งเมียตายคาที่ ขวางกู้ภัยเก็บร่างบุกไปนอนกอดศพ ลั่นทำใจไม่ได้,” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566, <https://www.amarintv.com/news/detail/92299>.

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6235/2551.

ข้อกฎหมายทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากกระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้สมดังเจตนาของผู้ร่างกฎหมาย

บทความนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 11 หัวข้อ ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวน การสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวน การนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ในคดีจราจรทางบก ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังจะได้กล่าวต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวนในประเทศไทย และมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา

2.2 วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวนกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวนในประเทศไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัญหาข้อกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวน เพื่อแสวงหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและแนวคิดสนับสนุนการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายสำหรับใช้ในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวนกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของไทยในปัจจุบัน โดยศึกษาจากกฎหมาย คำพิพากษา หนังสือ วารสาร บทความ ผลการวิจัย และความเห็นทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินคดีจราจรทางบกของประเทศไทยกับมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา

4. สมมติฐานการวิจัย

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวน ยังไม่มีการบัญญัติการดำเนินคดีเป็นการเฉพาะกรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการรักษาสถาบันครอบครัวที่พบได้ในกฎหมายหลายฉบับของไทย หากมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว การดำเนินคดีจราจรทางบกในชั้นพนักงานสอบสวนจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและยังรักษาสถาบันครอบครัวไปพร้อมกันได้อีกด้วย

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการศึกษาและการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารที่เป็นภาษาไทย รวมถึงการหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนศึกษาตำรากฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษ พระราชบัญญัติ รวมทั้งตำราและหลักกฎหมายของต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป ภายใต้หลักทฤษฎีและหลักกฎหมาย เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม

6. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกชั้นพนักงานสอบสวน

ในการดำเนินคดีจราจรทางบกของประเทศไทยใช้ฐานความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นหลัก ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่

กำหนดให้รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย⁹ โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นตัวแทนรัฐทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อส่งต่อไปพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ แต่ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ไม่ได้นิยามคดีจราจรทางบกไว้ว่ามีความหมายเช่นไร ผู้วิจัยจึงเทียบเคียงจากคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการทำความผิดอาญา บทที่ 1 ข้อที่ 4 (6) ซึ่งได้กำหนดนิยามของคดีจราจรทางบกไว้ว่า “คดีที่กล่าวหาว่าผู้ใดขับรถในทางโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นได้รับความเสียหาย และหรือผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และหรืออันตรายสาหัส และหรือถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) มาตรา 157 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มาตรา 300 หรือมาตรา 291” จะเห็นได้ว่าจากนิยามข้างต้นในการดำเนินคดีจราจรทางบกมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกอย่างน้อย 3 ฉบับประกอบด้วย พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในบางคดีสามารถนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ได้กรณีที่ฐานความผิดที่เกิดขึ้นมีในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 (ความผิดฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300)

7. การสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวน

ในการจัดทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนตามแนวทางของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการทำความผิดอาญา มีขั้นตอนการจัดทำสำนวนการสอบสวน ดังนี้

⁹ จุฬารัตน์ ยะปะนัน, ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้, วารสารจุลนิติ 7, 2 (มีนาคม – เมษายน), 154.

7.1 การรับแจ้งความ เริ่มเมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งอุบัติเหตุจราจรทางบกในเขตอำนาจของตน หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน เมื่อรับแจ้งเรื่องแล้วพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตรวจสอบดังนี้

7.1.1 มีอุบัติเหตุจราจรทางบกเกิดขึ้นจริงหรือไม่ บ่อยครั้งในการรับแจ้งเมื่อทำการตรวจสอบแล้วไม่พบมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นตามที่ได้รับแจ้ง หรืออาจจะมีเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกเกิดขึ้นจริงแต่ผู้กรณีแยกย้ายกันก่อนที่จะพนักงานสอบสวนจะเดินทางไปถึงบริเวณจุดเกิดเหตุ

7.1.2 อุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นอยู่ภายในเขตอำนาจของตนหรือไม่ เพราะในหลายพื้นที่มีการใช้ภูมิประเทศแบ่งพื้นที่ที่สอบสวน เช่น ถนน เกาะกลางถนน ทางเท้า ลำคลอง แม่น้ำ เส้นแนวกึ่งกลางสะพาน ฯลฯ การตรวจสอบจะต้องหาจุดเกิดอุบัติเหตุที่แท้จริงให้พบแล้วพิจารณาว่าอยู่ภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนเองหรือไม่ จึงจะเริ่มทำการรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

7.1.3 ตรวจสอบว่าอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดขึ้นอยู่บน “ทาง” ตามความหมายของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หรือไม่ หากบริเวณที่เกิดอุบัติเหตุไม่ใช่ทาง แต่เป็นพื้นที่เอกชนหรือพื้นที่ส่วนตัว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจทำการสอบสวนแต่อย่างใด เพราะจะเป็นเรื่องระหว่างเอกชน คู่กรณีต้องใช้สิทธิทางแพ่งผ่านทางศาลยุติธรรม และในกรณีที่ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ หรือหากมีผู้ได้รับบาดเจ็บก็ไม่สามารถนำพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาปรับใช้ได้โดยตรง แต่อาจเทียบเคียงมาปรับใช้ในการชี้ขาดมูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในทางการสอบสวนจัดเป็นคดีอาญาทั่วไปไม่ใช่คดีจราจรทางบก

7.2 การรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นที่พบได้ในสถานที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนจะต้องทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่พบให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเมื่อทำการแยกยานพาหนะคู่กรณีออกจากจุดเกิดเหตุแล้วจะไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้อีก จึงต้องทำการบันทึกภาพถ่ายในที่ที่เกิดเหตุว่ายานพาหนะคู่กรณีเสียชนกันณลักษณะใด ตำแหน่งใด มาในทิศทางใด ช่องทางใด ป้ายบอกทางหรือสัญลักษณ์จราจรในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ สภาพอากาศ ร่องรอยการ

เบรก สภาพแวดล้อม (หมอกควัน แสงไฟรบกวนการมองเห็น ต้นไม้ กิ่งไม้ บ้านเรือนที่บดบังการมองเห็น) กล้องวงจรปิด ประจักษ์พยาน รายละเอียดผู้ควบคุมยานพาหนะ ผู้โดยสาร รายละเอียดยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุ ก่อนที่จะทำการแยกยานพาหนะไปเก็บรักษาตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

7.3 ทำการสอบสวนผู้ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด และใกล้ชิดกับเหตุการณ์ก่อนที่จะมีการปรุงแต่งเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทำการส่งตรวจระดับแอลกอฮอล์ หรือสารเสพติดในตัวผู้ควบคุมยานพาหนะกับสถานพยาบาลที่ทำการรักษาผู้ควบคุมยานพาหนะ และส่งใบชันสูตรบาดแผลผู้ได้รับบาดเจ็บกับสถานพยาบาลที่ทำการรักษาผู้ควบคุมยานพาหนะ หรือบุคคลที่สามในอุบัติเหตุดังกล่าว

7.4 การลงบันทึกประจำวันคดี เมื่อได้รายละเอียดที่ครบถ้วนแล้วต้องนำมาลงในบันทึกประจำวันลักษณะคดีในระบบประจำวันออนไลน์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (PDAR)¹⁰ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของเรื่องเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยอื่นที่เกี่ยวข้องและส่วนราชการอื่นที่ต้องการข้อมูลประกอบการดำเนินงาน เช่นสำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานขนส่งจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถเปิดดูจากที่ได้ก็ได้ภายใต้ระบบ SSL VPN (Secure Sockets Layer Virtual Private Network)¹¹ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลสะดวกมากขึ้น และในขั้นตอนการลงบันทึกประจำวันจะต้องมีรายละเอียดเบื้องต้นเพื่อให้ทราบว่า ยานพาหนะใด เกิดเหตุอะไร ที่ไหน อย่างไร ผู้ที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดอย่างไร

¹⁰ สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้ระบบประจำวันออนไลน์ หรือระบบ PDAR (Police Daily Activity Report) ที่ได้มีการพ่วงต่อกับระบบ CRIME (Criminal Record Information Management) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้ในการบริหารข้อมูลการรับแจ้งความ และการบริหารคดีอาญาของสถานตำรวจทั่วประเทศ เพื่อให้ข้อมูลมีการประมวลผลแบบออนไลน์เรียลไทม์ และเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานขนส่งจังหวัด กรมการปกครอง เป็นต้น

¹¹ SSL VPN (Secure Sockets Layer Virtual Private Network) คือ การให้บริการระบบเครือข่ายเฉพาะภายในองค์กรที่สามารถใช้งานโดยอาศัยเครือข่ายสาธารณะ หรืออินเทอร์เน็ต มาใช้เป็นสื่อในการส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร

7.5 การรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อลงบันทึกประจำวันแล้ว พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบปากคำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะ ผู้โดยสาร ประจักษ์พยาน ผู้ครอบครองวัตถุพยาน (ผู้ครอบครองภาพจากกล้องวงจรปิดบริเวณสถานที่เกิดเหตุ) พยานผู้เชี่ยวชาญ (แพทย์ ผู้ตรวจสอบร่องรอยการเฉี่ยวชน ผู้ประกอบการที่ผลิตรายานพาหนะ นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน) เข้ามาในสำนวนการสอบสวน

7.6 การชี้ขาดข้อพิพาท เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอ จนทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรแล้ว พนักงานสอบสวนต้องนำหลักเกณฑ์ตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาปรับใช้ชี้ขาดว่าผู้ใดมีสิทธิใช้ทางดีกว่ากัน หรือผู้ใดควบคุมยานพาหนะด้วยความประมาท (ขาดความระมัดระวังอย่างเพียงพอในการควบคุมยานพาหนะ) เพื่อตัดสินว่าฝ่ายใดคือฝ่ายที่ประมาท หรือต่างฝ่ายต่างประมาท เพื่อดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

7.7 การดำเนินการหลังการชี้ขาดข้อพิพาท จะเกิดขึ้นได้หลายกรณีขึ้นอยู่กับว่าการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นส่งผลเกิดความเสียหายร้ายแรงกับผู้เสียหายมากเพียงใด ส่งผลให้ข้อกฎหมายที่จะมาปรับใช้มีความแตกต่างกัน ภายหลังการชี้ขาดผลการสอบสวนพนักงานสอบสวนสามารถแบ่งการดำเนินการได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

7.7.1 เมื่อทำการสอบสวนแล้วพบว่ามีกระทำความผิดจริง และการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดลหุโทษ (กรณีตามข้อ 3 และ 4 จากตารางที่ 1) โดยผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบผู้กระทำความผิดในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะทำการเปรียบเทียบ ส่งผลให้คดีสิ้นสุดลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (3)¹²

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้

- (1) โดยความตายของผู้กระทำความผิด
- (2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย
- (3) เมื่อคดีเล็กน้อยตามมาตรา ๓๗
- (4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง
- (5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำความผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น

7.7.2 เมื่อทำการสอบสวนแล้วพบว่ามีกระทำความผิดจริง และกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดเกินโทษ (กรณีตามข้อ 1 และ 2 จากตารางที่ 1) หรือกระทำความผิดที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นความผิดเกินโทษ (กรณีตาม ข้อ 3 และ 4 จากตารางที่ 1) แต่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ผู้ทำการสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งฟ้องต่อศาลยุติธรรมที่มีเขตอำนาจ โดยต้องทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจรทางบกเสนอต่อพนักงานอัยการ ในชั้นตอนนี้ผู้ที่มีอำนาจทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจรทางบกคือพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหลัก

มีข้อสังเกตว่า การจัดทำคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา ดังกล่าวข้างต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิธีการจัดทำสำนวนการสอบสวนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้วิจัยจึงได้แบ่งระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบก โดยใช้เกณฑ์ระดับความเสียหายของผู้เสียหายไว้ 4 ระดับ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

(6) เมื่อคดีขาดอายุความ

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

(8) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบก
โดยใช้ระดับความเสียหายของผู้เสียหายเป็นเกณฑ์

ระดับความรุนแรง	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	อัตราโทษสูงสุด	เงินประกัน ตัวชั้นศาล ¹³
1. มีผู้เสียชีวิต และมีทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43, 78, 157, 160 และ ป.อ. มาตรา 291	จำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท ¹⁴	150,000 บาท
2. มีผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัส และมีทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43, 78, 157, 160 และ ป.อ. มาตรา 300	จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท ¹⁵	100,000 บาท
3. มีผู้ได้รับบาดเจ็บไม่สาหัส และมีทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43, 78, 157, 160 และ ป.อ. มาตรา 390	จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่ เกิน 10,000 บาท ¹⁶	-

¹³ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา, “บัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย” ศาลยุติธรรม, 2562, 28.

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ระดับความรุนแรง	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	อัตราโทษสูงสุด	เงินประกัน ตัวชั้นศาล ¹³
4. ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ แต่มีทรัพย์สินของ ผู้อื่นเสียหาย	พ.ร.บ.จราจรฯ มาตรา 43 (4), 157	ปรับตั้งแต่ 400 - 1,000 บาท ¹⁷	-

8. การนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ใน คดีจราจรทางบก

ผู้วิจัยขออ้างอิงข้อมูลตามตารางที่ 1 มาพิจารณาร่วมกับฐานความผิดตาม
บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พบว่าหากผู้เสียหายได้รับ
บาดเจ็บสาหัส ซึ่งเป็นการกระทำความผิดฐาน “กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้
ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 สามารถทำการ
ไกล่เกลี่ยได้ แต่ในคดีจราจรทางบกจะมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจร
ทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) หรือ (8) หรือความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ขับรถ
ประมาทหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน หรือขับรถโดย
ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น แต่โทษที่จะลงไม่สูงไปกว่า
ความผิดฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 บัญญัติให้ในกรณีที่
ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษบทหนักที่สุด จึงทำให้ใน
กรณีที่เกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกกับบุคคลในครอบครัว แล้วมีสมาชิกในครอบครัว
ได้รับบาดเจ็บสาหัส ก็จะสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ ภายใต้ระเบียบสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททาง
อาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยตาม

¹⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 157 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 มาตรา
43 (3) (4) (6) (7) หรือ (9) มาตรา 45 มาตรา 46 มาตรา 47 มาตรา 53 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง มาตรา 125 ต้อง
ระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาท.

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2562 ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ และได้มีการไกล่เกลี่ยคดีไปแล้วบางส่วน แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นความผิดที่กำหนดให้รัฐเป็นผู้เสียหายซึ่งจะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของการไกล่เกลี่ย เนื่องจากรัฐจะเป็นคู่กรณีตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 39 ววรรคสอง ทำให้พนักงานสอบสวนมีความลังเลไม่กล้าที่จะทำการไกล่เกลี่ย คดีจราจร เนื่องจากปัญหาในการตีความข้อกฎหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ในคดีจราจรยังไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากความไม่ชัดเจนในการตีความกฎหมายบางมาตรา แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีนโยบายในการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยภาครัฐและภาคประชาชน ณ ที่ตั้งของสถานีตำรวจทุกแห่ง มีการจัดทำบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรองรับการไกล่เกลี่ยที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งถ้ามีการนำการไกล่เกลี่ยมาใช้มากยิ่งขึ้น ย่อมทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลในครอบครัวมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน

9. ผลการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีจราจรทางบกกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย หรือมีสถานะเป็นผู้เสียหายในคราวเดียวกันแล้ว พบว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายไว้หลายกรณี เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 71 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 36 (1) ซึ่งได้บัญญัติให้กระทำความผิดอาญาแผ่นดินบางฐานที่เป็นการกระทำความผิดอาญาของบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่อย่างไรก็ดี พบว่ายังมีปัญหาของกฎหมายในประเทศไทยหลายประการ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ปัญหาออกเป็น 2 ประการดังนี้

9.1 ปัญหาในการกำหนดตัวคู่กรณีในการดำเนินคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย

ในการสอบสวนคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนมีวัตถุประสงค์เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย ยกเว้นในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุโดยที่ไม่มีคู่กรณี คือ มีเพียงทรัพย์สินหรือผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุได้รับบาดเจ็บเพียงผู้เดียว โดยที่ไม่มียานพาหนะคู่กรณี¹⁸ แต่ในกรณีที่มีบุคคลที่ 3 (บุคคลที่อยู่ในยานพาหนะเดียวกับผู้ขับขี่โดยประมาท หรือบุคคลที่อยู่นอกยานพาหนะ หรือผู้ที่อยู่ในยานพาหนะคันอื่น ซึ่งไม่ใช่คู่กรณีกัน) หรือกรณีที่บุคคลที่ 2 (ผู้ควบคุมยานพาหนะคู่กรณี) ได้รับบาดเจ็บ ได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือเสียชีวิต ก็จะทำให้อุบัติเหตุครั้งนั้นเป็นคดีจราจรทางบกที่พนักงานสอบสวนต้องหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

โดยปกติบุคคลที่ 3 ที่เดินทางมากับผู้ขับขี่ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายตามนิยามของการวิจัยครั้งนี้ และเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นหากผู้ขับขี่เป็นฝ่ายที่ขับขี่ยานพาหนะด้วยความประมาทแล้วก็ต้องรับผิดชอบกับบุคคลที่ 3 ที่โดยสารมาในยานพาหนะที่ตนเองขับขี่ด้วย ปัญหาจึงเริ่มตรงที่ว่าหากบุคคลที่ 3 เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้ขับขี่ยานพาหนะแล้ว พนักงานสอบสวนจะดำเนินการกับผู้ขับขี่ยานพาหนะในฐานะใดระหว่าง ผู้เสียหาย หรือผู้จัดการแทนผู้เสียหาย (กรณีผู้เสียหายเป็นเด็กหรือผู้เยาว์) หรือผู้ต้องหา หรืออยู่ในสถานะมากกว่า 1 สถานะขึ้นไปที่อยู่คนละฝ่ายกัน พนักงานสอบสวนจะดำเนินการทั้ง 2 สถานะกับบุคคลเดียวกันได้หรือไม่ เป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมายในทางปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น นาย ก. ได้ขับขี่รถจักรยานยนต์โดยมี ด.ช. ข. บุตรชาย โดยสารมาบนเบาะด้านหลัง ด้วยความเร็วประมาณ 80 กิโลเมตร/ชั่วโมง เมื่อขับขี่มาถึงบริเวณทางโค้งซึ่งตามวิสัยและพฤติการณ์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะปกติต้องชะลอความเร็วของยานพาหนะลงเหลือประมาณ 40 -50 กิโลเมตร/ชั่วโมง แต่ นาย ก. ก็ได้ชะลอความเร็วของรถจักรยานยนต์ลงมาสู่

¹⁸ ยานพาหนะคู่กรณี อ้างอิงพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 (15) รถ คือ ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟและรถรางที่เกิดอุบัติเหตุบนทาง และในอุบัติเหตุครั้งนี้มียานพาหนะที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 คันขึ้นไป

ความเร็วที่เหมาะสมเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์หลุดโค้งพลิกคว่ำ ด.ช. ข. ศีรษะกระแทกพื้นถึงแก่ความตาย ในอุบัติเหตุครั้งนี้ถ้านาย ก. ใช้ความระมัดระวังในการขับขี่ชะลอความเร็วของรถจักรยานยนต์ที่ตนขับขี่มาให้เหมาะสมการการขับขี่บนทางโค้งก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในครั้งนี้ ในกรณีนี้ย่อมชัดเจนว่า นาย ก. ต้องเป็นผู้รับผิดชอบจากอุบัติเหตุครั้งนี้ เนื่องจากไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอในการขับขี่ จึงเกิดประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าผู้ใดคือผู้เสียหายในคดีนี้ หากปรากฏว่านาย ก. เป็นญาติเพียงคนเดียวของ ด.ช. ข. จึงเกิดอุปสรรคในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน เพราะการกำหนดผู้เสียหายหรือผู้จัดการแทนผู้เสียหายเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในคดีจราจรทางบก แม้ว่าในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จะกำหนดให้รัฐเป็นผู้เสียหายในคดีจราจรทางบกก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนต้องจัดการค้นหาผู้เสียหายที่แท้จริงเพื่อประโยชน์ในการจัดการให้ครบขั้นตอนตามกฎหมายที่ต้องการให้ผู้เสียหายที่แท้จริงตัดสินใจทางคดี ดังนี้

9.1.1 การยินยอมให้เปรียบเทียบ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้กฎหมายกำหนดให้การเปรียบเทียบต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีเสียก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 (1) และ (2)¹⁹ แต่ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายเป็นบุคคลเดียวกัน หรือผู้ต้องหาเป็นผู้จัดการแทนผู้เสียหายจะสามารถยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบตนเองได้หรือไม่ หากเกิดปัญหาดังกล่าว แล้วพนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไรต่อไปเพราะตามประมวลกฎหมาย

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 ความผิดตามอนุมาตรา (2) (3) และ (4) แห่งมาตรา ก่อน ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบ ดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 (1) (2) ไม่เปิดช่องให้พนักงานสอบสวนกระทำการอย่างอื่นใดนอกจากเปรียบเทียบหาผู้ต้องหาประสงค์จะให้เปรียบเทียบตนเองและคู่กรณียินยอมให้เปรียบเทียบ จึงเป็นปัญหาในการดำเนินการที่พนักงานสอบสวนไม่มีช่องที่จะดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในทางปฏิบัติก็จะให้ผู้ต้องหาลงชื่อทั้งในช่องผู้เสียหาย และผู้ต้องหายินยอมเปรียบเทียบตนเองไปในคราวเดียวกัน เมื่อพิจารณาตามข้อกฎหมายแล้วย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่พนักงานสอบสวนไม่มีทางเลือกอื่นที่จะปฏิบัติได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

แต่หากผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็ต้องจัดทำสำนวนแล้วรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเพื่อจัดทำความเห็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 (2)²⁰ ซึ่งเป็นกรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ถึงมาตรา 142 และพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนและจัดทำความเห็นทางคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ถึงมาตรา 144 โดยพนักงานสอบสวนต้องเรียกบุคคลที่พนักงานสอบสวนมีพยานหลักฐานเพียงพอเชื่อได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาแจ้งสิทธิและข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานใดเท่าที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีพยานหลักฐาน และทำความเห็นส่งฟ้องสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาพร้อมกับส่งตัว

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุทั้งนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้การสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้ดิ่ง หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในสี่มาตราต่อไปนี้

ผู้ต้องหาไปพร้อมกัน เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาทำความเห็น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141²¹ ได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1.1 ส่งฟ้องผู้ต้องหา ตามข้อกล่าวหาที่พนักงานสอบสวนมีความเห็น
ส่งฟ้องผู้ต้องหา ในความผิดที่ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ และให้พนักงานสอบสวนนำตัว
ผู้ต้องหามาส่งให้พนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
142²² และ มาตรา 143²³ เพื่อส่งฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยัง
ไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยัง
พนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรส่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยส่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้
พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรส่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา มา ถ้าผู้ต้องหา
อยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม
หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้อง
สำนวนการสอบสวน ว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรส่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัว
ผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงาน
อัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรส่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงาน
อัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว หรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไปแล้วถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงาน
สอบสวนนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงาน
สอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรส่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งฟ้องและแจ้งให้
พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรส่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่ง
ไม่ฟ้องในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมา
ให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

1.2 สั่งฟ้องผู้ต้องหา ตามข้อกล่าวหาที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา ในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ พนักงานอัยการอาจสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144²⁴ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(2) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้วสั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

ทั้งนี้ การเปรียบเทียบจะต้องได้รับความยินยอมจากทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องหาด้วย หากบุคคลทั้งสองข้างต้นไม่ยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบ พนักงานสอบสวนก็ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

1.3 สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เช่นเดียวกับความเห็นสั่งไม่ฟ้องของพนักงานสอบสวน ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ หากให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวน หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ผู้ต้องหาถูกปล่อยตัว

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาราชการแทนท่านนั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144 ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(2) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้วสั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

1.4 สั่งสอบสวนเพิ่มเติมหากเห็นว่าการสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นกระแสดความ หรือแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาไม่ครบถ้วนถูกต้อง ตรงตามการกระทำความผิดของผู้ต้องหา

ทั้งนี้ การทำความเห็นของพนักงานอัยการเป็นที่ยุติโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าพนักงานสอบสวนมีความเห็นอย่างไร

2.กรณีผู้เสียหายเป็นเด็กหรือผู้เยาว์ ผู้ปกครองหรือผู้อนุบาล ต้องดำเนินการทางคดีแทนผู้เยาว์ จะทำให้ผู้ต้องหาที่อยู่ในสถานะเป็นผู้เสียหายในคราวเดียวกันไม่สามารถจัดการแทนผู้เยาว์ได้ เนื่องจากมีผลประโยชน์ขัดกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6²⁵ ต้องให้ญาติหรือผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอต่อศาลเพื่อตั้งผู้แทนเฉพาะคดี แม้ว่าในประเด็นนี้จะมีทางออกตามกฎหมายแล้ว แต่ในทางปฏิบัติในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นเรื่องที่ยุ่งยากในการจัดตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ใช้ระยะเวลานานทำให้ขั้นตอนการเยียวยา การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล การเรียกร้องเงินทดแทนจากบริษัทประกันภัยต้องรอให้มีการตั้งผู้แทนเฉพาะคดีทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่ล่าช้า และอาจไม่ทันต่อเหตุการณ์สำคัญที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้

เมื่อเปรียบเทียบกับ การดำเนินคดีจราจรของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กรณีมีคดีอาญาเข้ามาเกี่ยวข้องก็ต้องมีการดำเนินคดีโดยอัยการเขต และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับประเทศไทย กฎหมายจราจรของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (New York State Law Vehicle and Traffic Law) เป็นคดีที่ยานพาหนะขับเคลื่อน ในส่วนคดีอาญาอยู่ภายใต้อำนาจศาลชั้นต้น มีกฎหมายระบุถึงสิทธิ หน้าที่ และความช่วยเหลือกับบุคคลในครอบครัวเพื่อรักษาสถาบันครอบครัว

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6 ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือเป็นผู้วิกลจริตหรือ คนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถนั้น ญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

ไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (New York State Criminal Procedure Law) ในส่วนกระบวนการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับครอบครัว (Procedures for family offense matters) ส่วนที่ 530.11²⁶ มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับผู้จัดการแทนผู้เสียหายในความผิดที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว และยังได้ให้ความหมายของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรืออาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันไว้ ดังนี้

- (1) บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายเลือด
- (2) บุคคลที่สมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (3) บุคคลที่เคยสมรสกันมาก่อนไม่ว่าจะยังอาศัยอยู่ในครัวเรือน

เดียวกันหรือไม่ก็ตาม

- (4) บุคคลที่มีบุตรด้วยกันแม้จะไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันก็ตาม
- (5) บุคคลที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องทางสายเลือดกัน แต่อาศัยอยู่ใน

บ้านเดียวกันด้วยความสัมพันธ์ที่แนบแน่นมากกว่าเพื่อนสนิท

ในกฎหมายข้างต้นสามารถนำไปปรับใช้กับการกระทำความผิดอาญาของบุคคลในครอบครัวไว้โดยเฉพาะหลายฐานความผิดเช่น การคุกคามทางเพศ

²⁶ New York State Criminal Procedure Law S 530.11 Procedures for family offense matters.

1. Jurisdiction..... For purposes of this section, "members of the same family or household" with respect to a proceeding in the criminal courts shall mean the following:

- (a) persons related by consanguinity or affinity;
- (b) persons legally married to one another;

- (c) persons formerly married to one another regardless of whether they still reside in the same household; (d) persons who have a child in common, regardless of whether such persons have been married or have lived together at any time; and

- (e) persons who are not related by consanguinity or affinity and who are or have been in an intimate relationship regardless of whether such persons have lived together at any time. Factors the court may consider in determining whether a relationship is an "intimate relationship" include but are not limited to: the nature or type of relationship, regardless of whether the relationship is sexual in nature; the frequency of interaction between the persons; and the duration of the relationship. Neither a casual acquaintance nor ordinary fraternization between two individuals in business or social contexts shall be deemed to constitute an "intimate relationship"

(Sexual Harassment) ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมทางเพศ (Sexual Misconduct) การสัมผัสอย่างรุนแรง (Forcible Touching) การล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Abuse) การสะกดรอยตาม (Stalking) ทำร้ายร่างกาย (Assault) กระทำการประมาท เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย (Reckless Endangerment) เป็นต้น และพบว่า ข้อกฎหมายส่วนนี้ได้มีการระบุถึงการรักษาสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองหรือป้องกันการยุติความเป็นครอบครัว ด้วยการบัญญัติอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายสามารถดำเนินการแทนผู้เสียหายในฐานะผู้ปกครองหรือที่ปรึกษาทางกฎหมายได้โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลประกอบด้วย เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ เจ้าหน้าที่เดินหมาย นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการเขต เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายในการดำเนินการต่างๆแทนญาติของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวได้ทันทีภายใต้ความยินยอมของผู้เสียหาย

ในทางปฏิบัติเมื่อเกิดคดีจรรยาบรรณในพื้นที่รับผิดชอบของกรมตำรวจนิวยอร์ก (NYPD) และปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายและผู้เสียหายไม่มีญาติรายอื่นนอกจากผู้ต้องหาซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดการขัดกันผลประโยชน์ระหว่างผู้เสียหายกับผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่ตำรวจจะส่งต่อข้อมูลคดีให้กับอัยการเขต (Manhattan District Attorney) เพื่อดำเนินการทางคดีแทนผู้เสียหายหรือช่วยในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้เสียหายให้ความยินยอมเข้าดำเนินการในทางคดีได้ในทันที เมื่ออาศัยข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันหากเกิดเหตุดังกล่าวในประเทศไทยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถดำเนินการส่งต่อข้อมูลคดีให้กับพนักงานอัยการหรือพนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิในพื้นที่ได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการดังกล่าวได้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถส่งต่อเรื่องให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำพื้นที่ดูแลเพื่อดำเนินการยื่นคำร้องขอตั้งผู้ปกครองของผู้เยาว์หรือการตั้งผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กผ่านพนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิในพื้นที่ต่อศาลเยาวชนและครอบครัวในพื้นที่ หรือให้

ญาติรายอื่นของเด็ก หรือบุคคลซึ่งพินัยกรรมระบุให้เป็นผู้ปกครองเป็นผู้ร้องขอตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1585 และมาตรา 1586 เมื่อพิจารณาต่อ ก็จะพบปัญหา ดังนี้

(1) ญาติของเด็กหรือเยาวชนคือผู้ใด หากมีญาติหลายคนจะให้ผู้ใดเป็นผู้ปกครอง และเมื่อกำหนดตัวญาติได้แล้วต้องยื่นคำร้องต่อศาล ให้ศาลมีคำสั่งจะกระทำอย่างไร ปกติต้องกระทำผ่านทนายความซึ่งมีค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลาพอสมควร ไม่ทันต่อความต้องการของผู้เสียหาย ซึ่งมีความต้องการผู้ปกครองในทันที

(2) กรณีพนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอ ในทางปฏิบัติเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องมีญาติไปติดต่อที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ประจำสำนักงานอัยการจังหวัดท้องที่ที่เกิดเหตุ แล้วจะมีนิติกรยื่นคำร้องต่อศาลที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการตามลำดับการติดต่อก่อนหลังการลงทะเบียนรับการช่วยเหลือประกอบกับการดำเนินการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มีขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาอาจทำให้ผู้เสียหายสูญเสียผลประโยชน์บางประการได้

9.2. ปัญหาการปรับใช้การไกล่เกลี่ย ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กับคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย

ปัจจุบันกระแสระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก โดยจะพบการปรับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกมากมายในกระบวนการยุติธรรมของไทย โดยจะมีกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาปรับใช้คือ การตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 พบว่ามีการนำมาใช้ในการไกล่เกลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ. 2566 แล้วทั้งสิ้น 14,667 ครั้ง แบ่งเป็นข้อพิพาททางแพ่ง 13,977 ครั้ง ข้อพิพาททางอาญา 690 ครั้ง สามารถลดปริมาณข้อพิพาทขึ้นสู่ชั้นศาลได้ 8,610 เรื่อง

ลดค่าใช้จ่ายประชาชนได้ 1,041,290,916 บาท และลดต้นทุนภาครัฐได้ 44,460,062 บาท²⁷ เห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ทำให้หน่วยงานราชการในกระบวนการยุติธรรมเล็งเห็นประโยชน์จากการไกล่เกลี่ยจึงเกิดการออกคำสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งพัฒนาทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางและวิธีการที่กำหนดไว้เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นได้สะดวกยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เร่งรัดการอำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กระทำได้ง่ายขึ้น โดยในสถานี่ตำรวจทุกสถานี่ได้จัดให้มีสถานที่สำหรับการไกล่เกลี่ยไว้โดยเฉพาะ มีการจัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่อำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ย และจัดทำบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยภาคเอกชนไว้เพื่อให้พร้อมสำหรับการไกล่เกลี่ยที่อาจจะเกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่าไกล่เกลี่ยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2544 หมายถึง พุดจาให้ตกลงกัน, พุดจาให้ปรองดองกัน²⁸ จากความหมายดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยคือการพุดคุยกันของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปเพื่อให้สามารถตกลงแก้ไขข้อพิพาทให้เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายได้ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในข้อเท็จจริงในคดีจรรยาทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย แต่เนื่องจากตามความเป็นจริงกรณีนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องเพียงฝ่ายเดียว คือ บุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นทางสายโลหิต หรือความผูกพันอื่นที่ทำให้เกิดความผูกพันรักใคร่กันมากกว่าบุคคลทั่วไป และอาจเป็นบุคคลที่เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่ตนเองเป็นผู้ก่อขึ้น จึงทำให้ผู้ต้องหากลายเป็นตัวแทนของฝ่ายผู้เสียหาย และฝ่ายผู้ต้องหาในเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่เข้านิยามการไกล่เกลี่ยซึ่งต้องมีบุคคลอย่างน้อย 2 ฝ่าย เมื่อมีเพียง 1 ฝ่ายการไกล่เกลี่ยย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ และเมื่อ

²⁷ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, “รายงานประจำปี 2566 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หน้า 98,” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567 , จาก <https://www.rlpd.go.th/Content?ContentID=rKk3lCYk>.

²⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

พิจารณาตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่ไม่ได้บัญญัติกรณีที่ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะแล้ว จึงต้องถือว่าผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายเป็นคู่กรณีโดยผลของกฎหมาย และยังเป็นผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในเวลาเดียวกันอีกด้วย แต่ถ้าครอบครัวของผู้เสียหายมีมากกว่า 1 คน อาจจะแบ่งฝ่ายกันมาเพื่อที่จะไกล่เกลี่ยแบบรู้กันก็สามารถกระทำได้แต่จะทำให้เกิดปัญหามีผลประโยชน์ขัดกันทางกฎหมายกับผู้ที่เป็นตัวแทน ส่งผลให้การทำนิติกรรมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นนิติกรรมที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นการหลอกลวงเจ้าหน้าที่ของรัฐ บริษัทประกันภัยและบุคคลที่สามที่อาจเกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้การทำนิติกรรมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นโมฆะ และกระบวนการไกล่เกลี่ยที่มีขอบนี้ย่อมจะไม่ผ่านการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐไปได้อย่างแน่นอนทำให้ไม่เกิดประโยชน์อันใดในการกระทำเช่นนี้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่มียานพาหนะของคู่กรณีด้วยก็จะทำให้เกิดความยุ่งยากมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ต้องหาจะมีคู่กรณีอย่างน้อย 2 ฝ่าย คือบุคคลที่ 2 ซึ่งเป็นคู่กรณีที่ขับขี่ยานพาหนะคู่กรณี และบุคคลที่ 3 ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในยานพาหนะคันเดียวกับผู้ต้องหา หรือคันของคู่กรณี แต่ถ้ายานพาหนะของตนเองเป็นฝ่ายได้เปรียบทางคดี และพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งข้อหา ก็จะไม่เกิดปัญหาใด เพราะปัญหาจะอยู่กับฝ่ายยานพาหนะที่เป็นผู้เสียเปรียบในทางคดี

เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่พบได้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ ความเป็นว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เห็นควรให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักและข้อพิพาททางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้น

ในสังคมลงงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ผู้วิจัยสามารถอนุมานได้ว่าคณะผู้บัญญัติกฎหมายนี้มีเจตนารมณ์ลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาลเพื่อประหยัดงบประมาณ และภาระในการพิจารณาคดีของศาล โดยอาศัยกลไกเจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคเอกชน เพื่อนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาปรับใช้ ภายใต้ฐานความผิดที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้

ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วว่าปัญหาที่พบจากการดำเนินคดีจราจรทางบก กรณีที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือเสียชีวิต ซึ่งเป็นคดีที่ไม่สามารถเปรียบเทียบในชั้นสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งต่อให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติระบุว่า ในความผิดฐาน “กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ได้รับการยกเว้นให้สามารถไกล่เกลี่ยได้ จึงถือได้ว่าเป็นทางออกที่ดีในการแก้ปัญหที่เกิดขึ้น ต่อมาได้มีหนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ที่ อส 0058 (นพ)/4800 ลงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566 เรื่อง ส่งคืนสำนวนการสอบสวนคดีจราจรที่ 7/2566 โดยในหนังสือมีใจความโดยสรุปว่า พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้เสนอสำนวนการสอบสวนที่ทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และมีความเห็นสั่งยุติการดำเนินคดีเสนอให้พนักงานอัยการจังหวัดนครพนมพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ โดยฐานความผิดที่ทำการไกล่เกลี่ยคือ “ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัส ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย” แต่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งคืนสำนวน โดยให้เหตุผลว่า ความผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 43 (4) เป็นคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหาย และความผิดดังกล่าวเป็นความผิดกรรมเดียวกันกับขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย

สาหัส จึงไม่อาจพิจารณาและมีความเห็นทางคดีแยกส่วนในความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทได้ เมื่อคดีนี้รัฐเป็นผู้เสียหายจึงไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมาย

จากหนังสือของสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนมในข้างต้น เป็นที่ชัดเจนว่าพนักงานสอบสวนไม่สามารถทำการไกล่เกลี่ยคดีจราจรทางบกตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้เลย พนักงานสอบสวนจึงต้องทำการเปรียบเทียบปรับ หรือทำสำนวนการสอบสวนเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อส่งฟ้องผู้ต้องหา แล้วแต่กรณี โดยที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจเป็นอย่างอื่น

ผู้วิจัยปฏิบัติงานเป็นพนักงานสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีพบว่าพนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี ยินยอมให้พนักงานสอบสวนทำการไกล่เกลี่ยคดีจราจรทางบกฐาน “ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัส ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย” ซึ่งขัดแย้งกับพนักงานอัยการจังหวัดนครพนม โดยที่ไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมแต่อย่างใด ตามคดีจราจรที่ 42/67 และ 47/67 ของสถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี²⁹

10. อภิปรายผลการวิจัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่หลักในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาทั่วไปซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีอยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน รวมทั้งคดีจราจรทางบกซึ่งเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งที่ใช้ฐานความผิดจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ร่วมกับประมวล

²⁹ สำนวนคดีจราจรที่ 42/67, สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี, คดีระหว่าง ร.ต.อ.ทักษ์เชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายนาสรูติน ยานยา.

สำนวนคดีจราจรที่ 47/67, สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี, คดีระหว่าง ร.ต.อ.ทักษ์เชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายเดชมะ ยะโกะ.

กฎหมายอาญา ภายใต้ नियามของคดีจราจรทางบก ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ที่ได้ नियามความหมายของคดีจราจรทางบกว่า หมายถึง “คดีที่กล่าวหาว่าผู้ใดขับรถในทางโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นได้รับความเสียหาย และหรือผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และหรืออันตรายสาหัส และหรือถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4), มาตรา 157 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มาตรา 300 หรือมาตรา 291”

เมื่อเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกขึ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนเพื่อให้ทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นความผิดอาญาฐานใด ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ใดเป็นผู้เสียหาย และเสียหายอย่างไร เพื่อรวบรวมข้อมูลจัดทำสำนวนการสอบสวน และดำเนินการไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ในการสอบสวนมักจะพบว่าพนักงานสอบสวนพบข้อขัดขัดในการดำเนินการบ่อยครั้งโดยเฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายซึ่งจะพบว่าบุคคลในคดีจราจรทางบกมีสถานะมากกว่า 1 สถานะ ในเวลาเดียวกัน คือเป็นทั้งผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย หรือผู้จัดการแทนผู้เสียหายในเวลาเดียวกัน ทำให้พนักงานสอบสวนพบกับความยุ่งยากในการดำเนินการเพราะกฎหมายไม่เปิดช่องให้ดำเนินการกับบุคคลที่มีสถานะทางกฎหมายในคดีมากกว่า 1 สถานะขึ้นไป และกฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการดำเนินการเฉพาะไว้สำหรับกรณีข้างต้น

ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 โดยในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติกำหนดให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งเป็นความผิดที่พบได้บ่อยในคดีจราจรทางบก สามารถทำการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ได้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีข้อขัดข้องเนื่องจากคดีจราจรทางบกอาศัยฐานความผิดจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นคดีอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความได้ แต่พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ยกเว้นให้ไกล่เกลี่ยได้เฉพาะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่ได้ยกเว้นให้ทำการไกล่เกลี่ยความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จึงไม่ทำให้การไกล่เกลี่ยเฉพาะความผิด

ตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียวจะทำให้คดีจราจรทางบกที่เกิดขึ้นเสร็จสิ้นไปได้ ด้วยข้อเท็จจริงนี้จึงไม่อาจนำกระบวนการไต่ถามทนายตามพระราชบัญญัติการไต่ถามทนายข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ในคดีจราจรทางบกได้ ตามที่พนักงานอัยการจังหวัดนครพนมได้ทำการวินิจฉัยไว้ในหนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนมที่ อส 0058 (นพ)/4800 ลงวันที่ 1 กันยายน 2566 เรื่องส่งคืนสำนวนการสอบสวนคดีจราจรที่ 7/5566 ซึ่งพนักงานอัยการจังหวัดนครพนมมีความเห็นโดยสรุปว่า “คดีจราจรทางบกเป็นการกระทำความผิดธรรมดาผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา จึงไม่อาจพิจารณาและทำความเข้าใจทางคดีแยกส่วนกัน เมื่อคดีจราจรทางบกมีรัฐเป็นผู้เสียหายจึงไม่สามารถนำกระบวนการไต่ถามทนายตามพระราชบัญญัติการไต่ถามทนายข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาปรับใช้ได้ และพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจไต่ถามทนายข้อพิพาทในคดีจราจรทางบกได้” จากข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วจึงทำให้เกิดประเด็นปัญหา 2 ประการ ดังนี้

ประเด็นปัญหาประการที่ 1 ปัญหาในการกำหนดตัวคู่กรณีในการดำเนินคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ปัญหาที่พบในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายคือมีคู่กรณีในคดีนี้เพียงฝ่ายเดียวคือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายเท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นทางสายโลหิต หรือความผูกพันอื่นที่ทำให้เกิดความผูกพันรักใคร่กันมากกว่าบุคคลทั่วไป และอาจเป็นบุคคลที่เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย จากการกระทำความผิดที่ตนเองเป็นผู้ก่อขึ้น จึงทำให้ผู้ต้องหากลายเป็นตัวแทนของฝ่ายผู้เสียหาย และผู้ต้องหาในเวลาเดียวกันโดยผลของกฎหมาย และยังเป็นผู้เสียหายหรือผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในเวลาเดียวกันอีกด้วย

ในประเด็นของปัญหาประการที่ 1 นี้ จากการศึกษาพบว่า ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้กำหนดแนวทางการจัดการแทนผู้เสียหายไว้ในมาตรา 4 ถึงมาตรา 6 โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อศาลในการเข้าจัดการแทนผู้เสียหายได้ แต่ขั้นตอนข้างต้นต้องใช้ระยะเวลาในการยื่นคำร้อง ค่าใช้จ่าย

และมีความรู้เข้ามาดำเนินการ ทำให้ไม่ทันต่อการเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างทันทั่วทั้งที่ในกรณีของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา พบว่ามีข้อกฎหมายที่เหมาะสมจะนำมาปรับใช้ได้คือ มีข้อกฎหมายที่ให้มีการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมาย และผู้มีอำนาจจัดการแทนเด็กและผู้เยาว์ได้ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ เจ้าหน้าที่เดินหมาย นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการเขต เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายในการดำเนินการต่าง ๆ แทนญาติของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวได้ทันทีภายใต้ความยินยอมของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (New York State Criminal Procedure Law) ในส่วนกระบวนการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับครอบครัว (Procedures for family offense matters) ส่วนที่ 530.11 ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าหากมีการเพิ่มเติมความข้างต้นเข้ามาในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้บุคคลข้างต้นเข้ามาเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในขั้นตอนการไกล่เกลี่ยภายใต้ความยินยอมของผู้เสียหายก็จะสามารถจัดการปัญหานี้ได้โดยไม่ต้องใช้อำนาจเรื่องการจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีความยุ่งยากในการนำมาใช้มากกว่า

ประเด็นปัญหาประการที่ 2 ปัญหาการปรับใช้การไกล่เกลี่ย ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กับคดีจราจรทางบก กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย จากการวิจัยพบว่าคดีจราจรทางบกเป็นคดีอาญาแผ่นดินที่มีรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เสียหาย โดยเมื่อพิจารณาตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ได้นิยามคดีจราจรทางบกว่าเป็นคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) และมาตรา 157 ร่วมกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มาตรา 300 หรือมาตรา 291 ซึ่งเป็นคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหายทั้งสองฉบับในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัสตามนิยามของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

ได้ก็ตาม แต่การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ซึ่งไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้จึงทำให้คดีจราจรทางบกไม่สามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 แต่ในฐานความผิดเดียวกันพนักงานอัยการจังหวัดปัตตานียอมให้มีการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้ ทำให้การดำเนินคดีมีความไม่แน่นอนตามการตีความของพนักงานอัยการในพื้นที่ ส่งผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีที่ถูกตีความข้อกฎหมายแตกต่างกันไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างเดียวกัน

ในประเด็นของปัญหาประการที่ 2 นี้ จากการวิจัยพบว่าในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ไม่ได้มีการกล่าวถึงคดีจราจรทางบกไว้เป็นการเฉพาะทำให้เกิดปัญหาในการนำมาปรับใช้กับคดีจราจรทางบกจึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นพนักงานอัยการต้องใช้ดุลยพินิจของตนเองในการดำเนินการทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการปรับใช้กฎหมาย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าคดีจราจรทางบกสามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศนั้น จะต้องมีการปรับแก้เนื้อความในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้สามารถไกล่เกลี่ยคดีจราจรทางบกได้

11. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากปัญหาในการดำเนินคดีจราจรชั้นพนักงานสอบสวน กรณีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหา ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

1.1 บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ เพิ่มประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291

1.2 เพิ่มเติมมาตรา 39 วรรคสอง “คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา แต่ไม่หมายความรวมถึงคดีอาญาที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เสียหาย ยกเว้นคดีอาญาที่มีมูลเหตุมาจากอุบัติเหตุจราจรทางบก

ซึ่งเป็นการแก้ไข้ปัญหาที่สอดคล้องกับการลดปริมาณคดีในชั้นศาล โดยการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาบังคับใช้ เพื่อรักษาหลักการดำรงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัว และเป็นการแก้ไข้ข้อขัดข้องให้คดีจราจรทางบกสามารถไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้อีกด้วย

2. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (4) กรณีที่มีการขัดกันของการใช้อำนาจจัดการแทนผู้เสียหายกรณีผู้ต้องหาไม่มีสถานะเป็นผู้เสียหายในคราวเดียวกันจากผลการกระทำความผิดอาญากรรมเดียวกัน ให้พนักงานสอบสวน ผู้เสียหาย ญาติ หรือผู้ที่ผู้เสียหายไว้วางใจสามารถยื่นขอให้อัยการคุ้มครองสิทธิเข้ามาเป็นผู้จัดการแทนผู้เสียหาย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากมีการแก้ไข้เพิ่มเติมตามที่ผู้วิจัยเสนอแล้วย่อมส่งผลดีต่อครอบครัวของผู้เสียหายกรณีที่มีผู้ต้องหาเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายให้มีสิทธิในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินคดีได้ด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ในการรักษาครอบครัวของตนเองไว้อีกทั้งยังได้รับสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมายอย่างครบถ้วน และเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการดำเนินการตามกฎหมายได้โดยไม่กระทบต่อครอบครัวของผู้เสียหายและผู้ต้องหา

รายการอ้างอิง (References)

บทความวารสาร

จุฬารัตน์ ยะปะนัน. “ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้.” วารสารจุลนิติ 7, 2 (มีนาคม – เมษายน).

เว็บไซต์

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. “รายงานประจำปี 2566 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567.
<https://www.rlpd.go.th/Content?ContentID=rKk3lCYk>.

สำนักข่าวอมรินทร์ทีวี 34 HD. “ผู้ซื้อกรรณแหกโค้งเมียตายคาที่ ขวางกั๊ยเก็บร่าง บุกไปนอนกอดศพ ลั่นทำใจไม่ได้.” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566.
<https://www.amarintv.com/news/detail/92299>.

สำนักข่าวเนชั่นออนไลน์. “สลด ปู่ถอยรถทับหลานดับ ทำใจไม่ได้ผู้ปกครองตายตาม.” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566. <https://www.nationtv.tv/news/378882321>.

เอกสารอื่น ๆ

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข (2566). “สรุปสถิติที่สำคัญ พ.ศ. 2566.” 2566.

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556. “เรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา.

ประธานศาลฎีกา. “บัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย.” กรุงเทพฯ: ศาลยุติธรรม. 2562.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. “ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไต่สวน” พ.ศ. 2562.

ราชบัณฑิตยสถาน. “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน” พ.ศ. 2554.

ศาลฎีกา. “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6235/2551.” กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. 2551.

สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี. “สำนวนคดีจราจรที่ 42/67: คดีระหว่าง ร.ต.อ. ทักเชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายนาสรูดีน ยานยา.” ปัตตานี: สถานีตำรวจภูธรยะรัง. 2567.

สถานีตำรวจภูธรยะรัง จังหวัดปัตตานี. “สำนวนคดีจราจรที่ 47/67: คดีระหว่าง ร.ต.อ. ทักเชษฐ์ เบญจธรรมรักษ์ กับ นายเดชมะยะโกะ.” ปัตตานี: สถานีตำรวจภูธรยะรัง. 2567.

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักแผนความปลอดภัย กระทรวงคมนาคม (2566). “รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2565.” 2566.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522.